נטלו במפה • פירש בקונטרס משום נקיות ובתוס׳ פירש כן דרבי לזוק כהן הוה כדמוכח פ׳ מי שמתו (נדרים דף יח:) ובסוף פרק כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לו:) והיה אוכל על טהרת תרומה וידיים שניות הן ופוסלות את התרומה שזו היא אחת מי״ח דבר דבפ״ק דשבת (דף יד:) דאפי׳ פחות מכביצה מקבל טומאה כדמוכח פרק שני דמס׳ טהרות (מ״ה) דתנן אין בו כביצה הוא טמא והכל טהור: **ולא** בירך אחריו • סבר לה כרבי יהודה דפרק שנשה שאכלו (נדרים דף מט:) דדרים ואכלת ושבעת וברכת אכילה שיש בה שביעה דהייט כביצה ור״מ פליג ואמר דמברכין בכזית וברלה הלכה כוותיה מדאמרי׳ פרק כילד מברכין (שם דף לח: ושם) ת״ר חייא בר אבא אמי ראיתי את ר׳ יוחנן שאכל זית מליח ובירך עליו אחלה וסוף ועוד אמרי׳ פרק שנשה שאכלו (שם דף מח: ושם) ת״ר חייא בר אבא א״ל יוחנן לעולם איט מוליח רבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן וכן אמר רב הונא בר יהודה משמיה דרב ומתוך הירושלמי משמע דבבריה לא בעינן כזית דאפילו פרידה אחת של ענב או פרידה אחת של רימון מעונה ברכה לפניה ולאחריה והכי איתא בירושל׳ ברים כילד מברכין ר׳ יוחנן נסב זיתא וברך לפניו ולאחריו והוה ר׳ חייא בר אבא מסתכל ביה ואמר ליה ר׳ יוחנן בבלאה מה את מסתכל בי ליט לך כל שהוא ממין שבעה מעון ברכה לפניו ולאחריו אין ליה ומה לריכא ליה מפני שגרעינתו ממעטתו ולית ליה לרבי יוחנן שגרעינתו ממעטתו מה עבד ליה ר״י משום בריה מלתיה דרבי יוחנן אמרה שכן אפילו פרידה אחת של ענב או פרידה אחת של רימון שהיא מעונה ברכה לפניו ולאחריו ובהש״ס שלנו יש כעין מעשה זה פרק כילד מברכין (שם דף לח:) דת״ר חייא בר אבא אמי ראיתי את ר׳ יוחנן שאכל זית מליח ובירך עליו אחלה וסוף ת״ל ר׳ ירמיה לר׳ זירא היכי בריך ר׳ יוחנן אזית מליח כיון דשקליה לגרעינתיה בלר ליה שיעורא אמר ליה מי סברת כזית גדול בעינן ביטוי בעינן ודהיא זית דאחת לקמיה דר׳ יוחנן זית גדול הוה דתנא״ג דשקליה לגרעינתיה פש ליה שיעורא והשתא אי הוה עובדא דהש״ס שלנו הייט דירושל׳ א״כ תולק על שלנו ולא סמכינן עליה מדלא שני ליה משום דבריה הוא אבל שמא שני מעשים היו ודהיא דירושל׳ היה זית שלם ואכלו עם הגרעין דהוי בריה אבל ההוא דהש״ס שלנו לא היה בו גרעין שכן סתם זית מליח בלא גרעין הוא ולא הוה בריה ולהכי הולרך לתרץ דגדול היה וזית דירושלמי קטן מזית ביטוי היה והרולה להוליא עלמו מספיקא לריך שיאכל כזית אפילו בדבר שהוא בריה ודוקא לענין ברכה שלאחריה אבל לפניו מברך אפי׳ פחות מכזית בכל דבר לפניו לא בעינן שיעור דאסור ליהנות בעוה״ז בלא ברכה כדמשמע מעובדא דר׳ לזוק דקאמר ולא בירך אחריו כדפרי׳ משום דסבר לה כר׳ יהודה משמע הא לפניו בירך וכן פירש בקונטר׳ ואמרינן בירושלמי בתחלת פרק כילד מברכין כל שאומר עליו שלש ברכות אומר לפניו המוליא לחם מן הארץ וכל שאין אומר עליו ג׳ ברכות אין אומר עליו המוליא לחם מן הארץ התיבון הרי פחות מכזית דאין אומר עליו שלש ברכות מעתה לא יאמרו לפניו המוליא לחם מן הארץ הא ת״ל יעקב בר אחא לשאר מינים נלרכא פי׳ לא אחא לאלק בין דבר שיש בו כשיעור לדבר שאין בו כשיעור אלא אחא לאלק בין פת לשאר מאכל של חמשת המינים כגון מעשה קדירה שאין מברכין אחריו ג׳ ברכות וכן כוכא דאלרעא ופת הבאה בכיסנין כי לא קבע סעודתיה עילויה ופת אורז ודוחן שאין מברכין אחריהם שלש ברכות אין אומרים עליהם המוליא לחם מן הארץ ואע״ג דברים כילד מברכין (שם דף לפי ושם) נפקא לן ברכה בתחלה בק״ו מכסוף כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כ״ש מ״מ לא שייך למימר דיו ובמשהו מברך בתחלה אע״ג דלא מברך בסוף דאותו ק״ו איט אלא גלוי מלקא בעלמא דברכה לפניו ולא דאורייתא כדתנן פרק מי שמתו (שם דף כ:) בעל קרי על המזון מברך לאחריו ואינו מברך לפניו וכן בפ׳ היה קורא (שם דף מז: ושם) תניא הפועלים שהיו עושין מלאכה אצל בעל הבית אוכלין פתן ואין מברכין לפניה אבל מברכין לאחריה שתי ברכות ולענין שתיה ברלה שמברכין אכזית יין על הגפן ועל פרי הגפן אע״ג דלענבי יוה״כ לא הוי שיעור חשוב בפחות ממלא לוגמא כדאמר פ׳ בתרא דיומא (דף עב: ושם) לא יליפין מיניה ברכה היין לאחריו תדע דלענין אכילה הוי שיעורא ביום הכפורים ככותבת ולענין ברכה מיחייב לאחריו בכזית דהלכה כרבי מאיר כדפרישית ואית למ״ד לענין קידוש דאע״ג מלא לוגמא הלכך לברך אחריו נמי יכול להיות דלא בעי מלא לוגמא ומיהו קלת היה נראה לדקדק דמודי ר׳ מאיר בשתיה דבעי כביצה דבפרק שנשה שאכלו (נדרים דף מט: ושם) דרים ר״מ ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה בכזית ור׳ יהודה דרים ואכלת ושבעת זו אכילה שיש בה שביעה ואי זו זו כביצה וכיון דנפקא לן לר״מ שתיה משבעת א״כ בעי כביצה דלא הוי שביעה בפחות ושמא יש לחלק בין שתיה לאכילה דדלמא שביעה בשתיה הוי בפחות מכביצה וכל הני שיעורין דרבנן היינו כדמוכח פרק מי שמתו (שם דף כ: ושם) דאמרי׳ הכא במאי עסקינן דאכל שיעורא דרבנן ולענין ברכה דלאחריו לא מליט שום שיעורא אלא כזית לר״מ וכביצה לר׳ יהודה וקרא אסמכתא בעלמא דמדאורייתא בעינן שביעה גמורה והא דאמרי׳ פרק שנשה שאכלו (שם דף מח:) שמעון בן שטח לגרמיה הוא דעבד משמע דאיט מוליא אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית הא בכזית דגן מוליא אע״פ שהמלך והמלכה מסתמא אכלו כדי שובען לא דמי גדול דרבנן לקטן דרבנן דלא מפיק דאורייתא דהא גדול אפילו לא אכל כלל היה ראוי (להו) להוליא אחרים וכן פירש שם בקונטרס: ואמרו

ואינו אוחז בקציצה דברי רבי יעקב וחכמים אומרים ישן אדם בתפילין שיצת עראי אבל לא שינת קבע וכמה שינת עראי כדי הילוך מאה אמה אמר רב אסור לאדם לישן ביום יותר משינת הסוס, וכמה שינת הסוס? שיתין נשמי. אמר אביי שנתיה דמר כדרב, ודרב כדרבי, ודרבי כדוד, ודוד כדסוסיא, ודסוסיא שיתין נשמי, אביי הוה ניים כדמעייל מפומבדיתא לבי כובי קרי עליה רב יוסף עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך ת״ר הנכנס לישן ביום רצה חולץ רצה מניח, בלילה חולץ ואינו מניח דברי רבי נתן רבי יוסי אומר הילדים לעולם חולצין ואינן מניחין מפני שרגילין בטומאה לימא קסבר רבי יוסי בעל קרי אסור להניח תפילין? אמר אביי בילדים ונשותיהן עסקינן עסקינן שמא יבואו לידי הרגל דבר ת״ר השכח ושמש מטתו בתפילין אינו אוחז לא ברצועה ולא בקציצה עד שיטול ידיו ויטלם מפני שהידים עסקניות הן: **מתני׳** *מעשה והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל ולר״ג שני כותבות ודלי של מים ואמרו *)העלום לסוכה *וכשנתנו לו לר׳ צדוק אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו: **גמ׳** מעשה לסתור? חסורי מחסרא והכי קתני אם בא להחמיר על עצמו מחמיר ולית ביה משום יוהרא ומעשה נמי והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל ולר״ג שני כותבות ודלי של מים ואמרו

*) [עפרש״י שנת קנד: ד״ה שתיה בידי אדם]

ולא יאחז בקציצה • הן תפילין עצמן דפוס מוסבן ורלוטן ולומה לו במס׳ גיטין בהגיזקין (דף מז:) אדרבעים סאה קטני תפילין: ליסן ביום • מפני ביטול תורה: דמר • רבה בר נחמני: כרב • דממט למד מדת שינתו שהיה ישן רב ביום כשיטור זה: דרב כרבי • ורב תורה אור למדה מרביט הקדוש שגדל אצלו: ורבי כדוד • כך קבל מאבותיו שזו היתה שינת דוד מלך ישראל: שיתין נשמי • אלפ״ש: הוה נייס • ביום: כמיעל מפומבדיתא לבי כובי • *דמפ׳ *במקום אחר דהוו שיתא פרסי: הנכנס לישן • אחין כוותנו אלא לישן ואיט מהריר לדבר אחר: רצה מולץ • תפילין: רצה מניח • לפי שביום אין דרכו לשמש עם אשתו ולא לישן קבע: בלילה חולץ • אפי׳ לשיטת ערלאי דלמא מימלך וישן קבע: הילדים • בחורים: לעולם חולצין • ואפי׳ ביום: שרגילין בטומאה • קס״ד שמא ירלו קרי שהרהור מלוי בהן: לימא קא סבר רבי יוסי סי׳ • ומיבעי לן למיעבד כוותיה שהלכה כמותו ברוב מקומות דקיימא לן בימוקו עמו (גיטין דף מז:): שמא יבאו וכו׳ • והא דאמי אסור לבזוחן לנהוג בהו קלות ראש: עסקניות הן • ושמא נעשו במקום הטיופת: **מתני׳** אוכל פחות מכביצה • מאכל פחות מכביצה: נטלו במפה • לא נטל ידיו אלא כדי במפה ידיו משום נקיות דקסבר פחות מכביצה לא בעי נט״י ולא בעי סוכה ולא בעי ברכת המזון לאחריו דדרים כרבי יהודה (ברכות דף מט:) ואכלת ושבעת וברכת אכילה שיש בה שביעה והייט כביצה אבל לפניו בכל דהו בעי ברכה שהרי נהנה ואסור ליהנות מן העוה״ז בלא ברכה: **גמ׳** מעשה לסתור וכי דרך המדברים להביא אחר דבריהם מעשה הסותר דבריהם דקתני ריש״א אוכלין ושותין ערלי חוץ לסוכה ומביא מעשה דלטעים דבשיל לריך סוכה:

[לא אדע מקומו דנקיוזשין עב: ברש״י ד״ה כי כובי ובכתובות קיא אמר לאחת לא פירש ופרי גיטין ד.]

[לעיל כט.]

יומא עט.

נוטא

אסור טיבר ביום

רבינו חננאל

ולא אוחזן בקציצה. פי׳ היא הסבלא דברי ר׳ יעקב וחכמים אומרים ישן אדם שינת עראי והוא כדי הילוך מאה אמה. אבל שינת קבע יותר מזה [אסור]. אמר רב אסור לאדם לישן ביום יותר משינת הסוס ותוא שתין נשמי תניא ר׳ יוסי אומר הילדים בוטן שנשותיהן עמהם חולצין בין ביום ובין בלילה ואוה״כ ישנים. ואקשי׳ ש״מ בעל קרי אסור בתפילין ושונין מפני שרגילין בטומאה. *) ת״ש בעל קרי איט אסור בתפילין. ת״ר שכח ושימש מטתו בתפילין אינו אוחז לא ברצועה ולא בקציצה עד שישטל ידיו וידיהם מראשו מפני שהידים עסקניותן: מעשה שהביאו לר״ב לטעום התבשיל כו׳. תניא לא שהלכה כן אלא שרצו להחמיר על עצמן אבל הלכה אוכל אדם אכילת עראי חוץ לסוכה. והרוצה להחמיר על עצמו מחמיר. ואקשי׳ מדר׳ (יצחק) [צדוק] (הרש)

*) איט מוכן ומוכי מס״ה ו״ל וש״מ דכעל קלי וכו׳.

נוטא

אכילה בסוכה (טיבר אוכל מחמיר אכילה בסוכה)

גליון הש״ס

ר״ש ד״ה כמיעל וכו׳ דמפרש במקום אחר. עיין בתוספות שדש ביהודה מהדורת תנינא תמ״ח פי׳ כ: